

den kan, zoowel als van de genadenmiddelen aan de zijde Gods, waardoor Hij het saligmakend geloof in alle menschen werken wil.

Is het niet te vroeg dat in de kerk, die Luther als haren geestelijken vader beschouwt, zulke leerlingen worden gehoord? Vooral komt het uit hoever deze Synode is afgeweken van de zuivere waarheid, daar er zonder protest werd aangehoord wat pastoor Wagner o. a. nog verklaarde:

»Wijl het de natuur des geloofs is, om ons geheele heil bij alle wantrouwen van ons zelve, op de onbedriegelijkheid der beloften des Evangelies, geheel zeker in Gods hand te weten, zoo zou het juist tegen den aard van het geloof in gaan, nog naar een anderen en vasten grond voor de zekerheid onzer verkiezing te zoeken dan in de algemeene in het Evangelie gedane beloften gelegen zijn. Daarom wil het geloof van geen ander kenteken van verkiezing tot zaligheid weten dan alleen de krachtige ervaring der, hoewel in zwakte aangenomen, roeping door de prediking des evangelies en door sacramenten en absolute».

Nog eens, is het niet te vroeg te moeten hooren hoe het goud schier overal in Duitschland verdonkerd is zoodat een leeraar van een Vrije Lutherse kerk niet eens onderscheid maken kan tusschen algemeene en krachtige roeping? En als men dan aan de andere zijde ziet hoe er ernstig gewaakt wordt, dat het zoo sterk aan Rome herinnerende ritueel der Lutherse kerk bewaard blijve, ja, zich verder zal ontwikkelen, dan is de vrees zeer zeker niet ongegrond, dat, gelijk nu reeds in Engeland een sterke romaniserende partij is opgetreden, men ook in Duitschland zal moeten zien, dat het terrein op Rome veroverd, weldra zal wegsinken.

Spreekt u nu te sterk? De lezer oordeelt. Wij hebben voor ons liggen een voorschrift hoe een Lutherse predikant het Avondmaal heeft te bedienen. Daarin vinden we o. a. het volgende:

»Onder het zingen van een gezang neemt de geestelijke het kled weg, plaats het ciborium (beker) en het broodbord aan zijne linkerhand, vult dit met hostien, overdekt alles met een kled (zeer vlakke borden zijn niet aan te raden, omdat het gevaar bestaat dat de hostien er zouden kunnen afvallen) en sluit dan wederom den drinkbeker. Dan wendt de geestelijke zich naar rechts, vult de kled met wijn, dekt hem met het kled toe en sluit ook de avondmaalskan weder. Dan volgt de begroeting, waarbij de geestelijke zich naar de gemeente wendt, daarna komt het »Sanctus» en »Benedictus» der gemeente, vervolgens het »Onze Vader» van den geestelijke, eindelijk de lofsang der gemeente en de consecratie (wijding). Onder het zingen van den lofsang heeft de geestelijke de kleden weggenomen en beker en avondmaalskan geopend. Bij de woorden: »nam hij het brood», wijst hij op de hostien, doet dan eene schrede naar links en slaat hij de woorden: »dit is mijn lichaam», het kruis over het brood en den beker. Dan treedt hij weer in het midden, wendt zich naar de rechterzijde, wijst bij de woorden: »nam hij ook den drinkbeker», op de kled, doet eene schrede rechts, slaat hij de woorden: »deze kled is het Nieuwe Testament in mijn bloed», het kruis over kled en kan, en plaatst zich dan wederom in het midden. Daarop begint de gemeente het »Agnus» aan te heffen en vangt de uitdeeling van de ouwels aan. Hij neemt de met hostien gevulde borden in de linkerhand, wendt zich naar de linkerzijde des altaars en terwijl hij met de rechterhand een der hostien aan den rand met duim en wijsvinger aangrijpt, schuift hij deze, met het kruis naar boven, den Avondmaalsgangers, die hij twee à drie tegelijk naderen en zich daarbij buigen, in den mond, daarbij de woorden van het agendum uitsprekende, doch zó, dat bij het uitreiken van de laatste hostie en het daaropvolgende slaan van het kruis, de formule geheel uitgesproken is. Daarop gaan de communicanten heen en plaatsen zich achter het altaar in van lieverlede de ruimte achter het altaar gevuld, dan treedt de geestelijke aan de rechterzijde van het altaar, grijpt met beide handen den kled, doch zó, dat hij eigenlijk slechts door de linkerhand wordt vastgehouden, omdat de rechter hand naderhand nodig is, om het kruis er mede te slaan, en deelt met voorzichtigheid, opdat niets gestort worde en toch niet al te karig, den sacramenteelen bloedwijn uit, en zoo dat het einde van de formule, die daaronder uitgesproken wordt, samenvalt met het slaan van het kruis, dat volgt op het ronddeelen van den beker. Daarop keeren de communicanten na eene buiging langzaam naar hunne plaatsen terug.»

Zoo geeft men regel op regel. Zelfs wordt aangeraden om vrouwen van den kansel te vervoeren, geen hoeden bij de Avondmaalsviering te dragen die te zeer het gelaat beschaduen, want dan kan de geestelijke niet zien of zij wel Avondmaalswijn ontvangen. Zeer wordt aangeraden om altijd genoeg hostien in voorraad te hebben, want anders zou men genoodzaakt zijn sommige ouwels door te breken en daardoor zou de meening kunnen ontstaan, dat men het heilige maal niet ten volle genoten had. Wanneer er nieuwe ouwels moeten aangebracht worden, dan behooren ze ook opnieuw »gewijd» te worden.

Zoo gaat men voort met allerlei voorschriften. Terwijl men verzuimt acht te geven op de leer, zoekt men zijn kracht in de uitwendige plichtigheden en legt steeds meer den nadruk op datgene, wat de Lutherse kerk uit de Roomsche heeft overgehouden. Wij zien de toekomst voor de Duitsche Lutherse kerk zeer donker in. Konden wij er maar bijvoegen dat het Gereformeerde bewustzijn meer begint te ontwaaken Maar wij willen ons niet ontveemen, dat wij eenige jaren geleden daaromtrent verwachtingen hadden, die niet zijn vervuld. De grondslag waarop »de Gereformeerde bond» is gebouwd, is, dunkt ons te zwak, en geeft weinig hoop voor de toekomst.

Rusland. Nieuwe maatregelen tot vervolging van de Lutheranen in de Oostzee-provincien.

In Lijfland vindt men vele lieden, die, schoon gedoopt in de Grieksch-orthodoxe kerk, bij Lutherse predikanten op de catechisatie-geweest zijn en later opgenomen werden in de registers der Lutherse kerk. Ook is het gebeurd, dat een lid der Griekse kerk in het huwelijk trad met een Lutherse, en dat hun huwelijk in de Lutherse kerk ingezegend werd, zonder dat vooraf het huwelijk door een Grieksch priester werd voltrokken. Ook zijn er lieden, die in de doopregisters der Griekse kerk zijn ingeschreven, maar hunne kinderen in de Lutherse kerk lieten doopen. Van waar al die verachting van de Griekse kerk? De zaak is eenvoudig, als men weet dat sedert jaren duizenden Lutheranen met list en geweld zijn gedwongen geworden om de Lutherse kerk te ver-

laten, en dat velen van hen daarvan bitter berouw er over hebben gekregen, dat zij zich in de Griekse kerk lieten zalven.

Om echter te voorkomen dat het behaalde voordeel niet geheel verloren gaan zal, heeft de gouverneur van Lijfland de volgende bepalingen gemaakt:

1. Elke rechtgelovige, en als zoodanig wordt elk beschouwd die in de Griekse kerk gezalfd werd, die bij Lutherse predikante ter leering gaat, kan geen openbaar ambt meer bekleden, daar zijn ambtseer voor ongelijk verklaard wordt. Bovendien zal er voor gezorgd worden, dat hunne kinderen hun ontnomen en aan anderen ter opvoeding gegeven worden, en dat zij zeiven in de gevangenis worden geworpen.

2. Elk huwelijk van een recht gelovige en een Lutherse, dat niet in de Griekse kerk gesloten werd, wordt voor onwettig verklaard, terwijl de kinderen als onrecht zullen worden beschouwd, met alle gevolgen, wat erfenissen betreft, daaraan verbonden.

3. Rechtgelovige ouders, die hunne kinderen in het Lutherse geloof laten opvoeden, worden met eene gevangenschap van 8 maanden tot één jaar en 4 maanden gestraft.

Natuurlijk gaat de gouverneur van de onderstelling uit dat de meeste boeren, die zich van de Griekse kerk afwenden, dit gedaan hebben door kwaadwillige menschen verleid.

Is het echter niet hemeltergend dat men zoo onbeschaamd de vrijheid van conscientie durft aanranden? Het is waar, Pruisen neemt eenigszins revanche door het streven om het Poolse element in het oostelijk deel van het rijk te onderdrukken. Maar gelukkig durfde men daar niet zoover gaan als men het in Rusland bestaat. En dit heet de Griekse kerk versterken, om haar opgewassen te doen zijn tegen de macht van het nihilisme! Ons dunkt dat het steeds feller optreden van de Russische regering tegen het Duitsche Lutherse element in de Oostzee-provincien het gevaar voor een oorlog tusschen Duitschland en Pruisen zeer vergroot.

Gemeenqd Nieuws.

Hoe het bij de bekeering van Lutheranen in de Oostzee-provincien tot de Griekse kerk toegaat, kan het volgende duidelijk maken:

Een rekrut, verleden najaar opgeroepen, deserteerde, doch werd na vier dagen gevangengenomen en den rechter te Hapsal overgeleverd. Deze zond van de aankomst bericht aan den gouverneur, vorst Schachowskoï te Reval, het bevel verzoekende dat hij naar Amsterdam moest gezonden worden, in plaats daarvan kwam er een telegram, gebiedende dat hij behoort te worden. Deze gunst was hem bewezen, omdat hij tot de Griekse kerk was overgegaan. De priester had den gouverneur zijne zalving gemeld en daarom werd zijne eerste overtuiging door de vingers gezien.

Aan het strand bij Dandangen in Kurland is een kanaal uit de zee in het land gegraven, waarin niet meer worden geschild. Een ontslagen schoolmeester, die ijverig voor de Griekse kerk werkt en voor elke bekeering, naar men beweert, 5 roebels ontvangt, drong er bij de boeren op aan, dat zij »het keizers-geloof» zouden omhelzen. Op de vraag wat zij daarbij winnen konden, gaf hij het antwoord, dat zij dan in het kanaal mochten vissen. Overigens mochten zij in hun hart Lutherse blijven, wanneer zij zich maar lieten zalven. Sommigen lieten zich daarop overhalen. In den nacht na hunne zalving wierpen zij hunne petten in het kanaal uit. Andere, Lutherse gebleven boeren deden hetzelfde. Den volgende morgen nam de opzichter over de visscherij alle netten in beslag. De schoolmeester werd daarvoor natuurlijk gesproken en deze gaf ten antwoord, dat hij hunne netten dan alleen kon redderen, wanneer de Lutherse gebleven overtreeders zich ook lieten zalven. Zijn raad werd in soover gevolgd, dat men zich ter zalving liet opschrijven. Toen hunne netten evenwel verbrand bleven, was de bedrieger verdwenen, zeker om elders zijn bedrijf voort te zetten. Veel medeliden met deze lieden hebben wij echter niet. Die zijn geloof kan verzakken om eenige visschen te kunnen vangen, behoeft zich niet te verwonderen, dat hij prooi wordt van een gewetenloos oplichter.

WINKEL.

Kerkelijke Berichten.

Beroepen.

NED. HERV. KERK.

Middelburg, G. J. Barger te Driebergen.
Götinga, Gauw en Omslaguier, P. H. Versteeg te St. Petrus.
Sommerdijk, L. W. J. Wolf te Odijk.
Kolham (G. Appingadam), H. Bootsma te Lunteren (gem. Ede).

Zoelmond (G. Tiel), H. J. Hulscher te Reeuwijk.
Hodel, C. P. N. Pikaar te Overschie.
Hendooen (G. Tiel), J. G. Bruning te Wokum.
Zuid-Belairland, J. L. Tichelaar te Ouddorp.

CHUR. GER. KERK.

Westraan, H. Sierman, cand. te Kampen.
Oudega, Idsega, en Sandfanden en Nijkerk op de Veluwe, K. Fennhout te Duijn.
Woud, H. Willeboer Jr. te Beuningen.
Weep, E. A. Loozevander te Oostwold.
Garderen, C. P. N. Pikaar te Overschie.
Aalsmeer, C. Hattink te Apeldoorn.
Colijnplaat, J. G. Klomp te 's-Graveland.
Wemdinge, J. H. Wensink te Neerlandbroek.
Wijk (Friesland), J. W. H. Kallman te Monster.
Hjelmuiden, P. H. Wierman te Genemuiden.
Hindeloopen, A. E. van Eerde te Ols.

DOOPSGEZ. KERK.

Giethoorn, J. G. Boekenooien te Krommenie.

Correspondentie.

Nog onderscheidene stukken, die ons werden ingezonden over de droeve houding van Ds. Malcomesius, en het optreden van Dr. Van Ronkel, om namens het Classicaal Bestuur te Oude Wetering te spreken, laten we liggen. Er is, zelfs met een bijvoegsel, voor dezen stroom van inzendingen geen plaats.

Advertentien.

Magazijn van Amer. Orgels,
M. J. RADIUS,
Keltersgracht 305, Amsterdam.

Steeds voorhanden eene groote keuze Amerikaansche en andere Orgels, uit verschillende Fabrieken, tegen de laagst mogelijke prijzen, van f 65.— af. Zoo noodig tegen gemakkelijke betaling, of te huur van f 2.— af per maand.

Speciale Inrichting voor Elaparatie.

WERVING VOOR OOST-INDIË.

VOOR Handgeld bij zes-jarige verbintenls / 300.
Nederlanders / Aanbrengpremie „ 10.

Zij die zich willen verbinden moeten zich aanmelden bij een der Plaatselijke of Garnizoens-Commandanten of bij den Commandant van het Werfdepôt.

Inlichtingen kunnen gevraagd worden aan alle Burgemeesters en, ongefrankeerd, aan het Dept. van Koloniën, Zij worden kosteloos gegeven.

PELOUBET & Co., te NEW-YORK. REED-PIPE-ORGAN, (PIANO STIJL).

De aandacht van Orgelliefhebbers, Organisten en Kerkbesturen wordt gevraagd voor het REED-PIPE-ORGAN, instrument van nieuwe vinding, van PELOUBET & Co., te New-York, fabrikanten van de beroemde

Standard Organ -- Model-Organ.

De toon van het REED-PIPE-ORGAN is van indrukwekkende schoonheid en is van zoo uitstekende hoedanigheid, dat hij op gelijke lijn met het beste Pijporgel, ja zelfs in vele opzichten daarvan moet worden gesteld; hij paart verbasende kracht aan aangrijpende bezielende liefelijkheid en biedt een ongekenden rijkdom aan schakeringen.

Terwijl het REED-PIPE-ORGAN dezelfde voordeelen biedt als een Pijporgel van eerste kwaliteit, behoeft het veel minder ruimte, geen onderhoud en het kost slechts een derde van den prijs. De soliditeit is volstrekt.

Door de eerste Organisten en Musici in de Vereenigde Staten zijn deze Orgels geëxamineerd en zij hebben eenparig de meest onverdeelde bewondering en waardeering voor het REED-PIPE-ORGAN uitgesproken.

HET STANDARD ORGAN, MODEL-ORGEL,

van PELOUBET & Co., te New-York, onderscheidt zich gunstig door zijnen omvangrijken, lieflijken en zangrijken toon, groote soliditeit en schoonen vorm, en is in eene sortering van 25 exemplaren doorlopend in mijne Magazijnen voorradig.

Men vrage Catalogus.

Generaal-Agentschap voor Nederland.

C. KETTNER, **AMSTERDAM.**
1ste Magazijn en Kantoor, Groote Magazijnen en Fabriek,
Kalverstraat 52. Spulstraat 231.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam:

HONIG UIT DEN ROTSSTEEN

DOOR **DR. A. KUYPER.**

TWEDE BUNDEL.

Door bemiddeling van alle Boekhandelaren te ontbieden. Prijs ingenaad / 2.40; gebonden / 2.90.

Vanwege het Gereformeerd Traktaatgenootschap »Filippus» is bij den Uitgever J. DEN BOER, te Breukelen, verschenen:
No. LVIII. A. LITTOOY, Het geven, (behalve den omslag 20 bladz. groot). Prijs 7 1/2 Cent.

Vroeger verscheen en werd in verschillende bladen gunstig beoordeeld:

No. LVI. A. LITTOOY, Het Wesleyaansche Methodisme, 22 1/2 Cent, alsmede No. LIV. Het Arbeidersvraagstuk en het Evangelie, door Ds. T. BOS. 10 Cent.

Dit laatste werkje, evenzeer gunstig beoordeeld, wordt thans ter verspreiding, bij getallen van minstens 25 exempl., verkrijgbaar gesteld à 4 Cent. (110)

Bij G. F. CALLENBACH, te Nijkerk, verscheen:

De Dordtsche Kerkenorde.

TWEDE VERMEERDERDE DRUK, met verklaring van de vreemde woorden en enkele bepalingen uit de Post-Acta. Uitgegeven door en met een voorrede van Dr. W. VAN DEN BERGH en G. H. VAN KASTEEL, Bedienaren des Woords te Voorthuizen en Kollum.

PRIJS 12 1/2 CENT.

25 Ex. f 2.25; 50 Ex. f 4.00; 100 Ex. f 6.50. Door alle soliede Boekhandelaren te bekomen.

Is verschenen de 4de druk van:

„DE LOFSTEM.”

2- en 3-stemmig Zangbundeltje voor Christ. Scholen en Huisgezinnen, door **J. C. DE PUY.**

Hoofdonderwijzer te Sexbierum. **PRIJS f 0.25.**

NUMMERN. P. J. MILBORN. (95)

Uitgaven van J. A. WORMSER te Amsterdam:

De Drie Formulieren van Eenigheid,

VOOR GEMEENTELIJK GEBRUIK UITGEGEVEN

DOOR **DR. A. KUYPER.**

Prijs inge. 35 Cent; 25 Exempl. f 8.—; 50 Exempl. f 15.—. In stevigen Omslag met linnen rug: 45 Cent; 25 Exempl. f 10.—; 50 Exempl. f 19.—.

Dezelfde uitgave met daaraan toegevoegd:

KORT BEGRIP DER CHRISTELIJKE RELIGIE,

uitgegeven door de Predikanten

C. A. RENIER en B. VAN SCHELVEN, NAMENS DE

Commissie van Toezicht op het Godsdienslonderwijs

bij de Ned. Herv. Gem. te Amsterdam.

Prijs inge. 40 Cent; 25 Exempl. f 9.25; 50 Exempl. f 17.50. In stevigen Omslag met linnen rug: 50 Cent; 25 Exempl. f 11.25; 50 Exempl. f 21.50.

BERICHT.

In den laatsten tijd kwam het meermalen voor, dat personen van buiten de stad zich op Zondag aan ons Magazijn vervoegden, om een Orgel te koopen. Wij hebben hen echter moeten teleurstellen. Tot nader bericht daarom, dat het Magazijn des Zondags gesloten is; maar, desverlangd, gaarne elke gewenschte style uit den Catalogus op proef gezonden wordt.

MAR. BREEBAART,

Firma SCHOLS en POS, Damrak No. 23, Amsterdam.

Eenig Hoofd Agent der Wereldberoemde en zoozeer gezochte

SMITH- en WORCESTER

Amerikaansche Orgels.

Catalogi op aanvraag franco.

Bij R. M. SMITS te Middelburg is verschenen:

Openbare Brief

van het Classicaal Bestuur van Middelburg aan Ds. P. J. W. KLAARHAME, Predikant te Middelburg, gevolgd door een schrijven aan de Ned. Herv. Gemeenten in de Classis.

Prijs 15 Cents.

Deze zeer belangrijke Brochure is niet alleen van plaatselijk belang, doch zeer lezenswaardig voor ieder Gemeentelid.

Vrije Universiteit.

Wanneer het eigenbelang in aanraking komt met de belangen van anderen, wordt dit gewoonlijk openbaar in tegenspraak en tegenstand. Ook hierin blijkt de wereld »een omgekeerde tien-gehoeden» te zijn, dat, waar die beide als in ééne bedding moesten samen-voelen, juist wat eens anderen is kruislings gaat over hetgeen het eigen ik begeert. En gelijk een oude wijze zoo naar waarheid gezegd heeft: »De collisie van 's menschen eigen-liefde met het interest van anderen, is een »experimentum crucis», een weg, die kruislings gaat.» Daarom ook vindt de wereld het geven en helpen zoo lastig en pijnlijk, omdat zij liever wil hebben en houden en de praktijk der dienende liefde gaat den wereldling kruislings door het hart.

Een jammerlijk leven voorwaar, om zoo met eigen kruis belast en bezwaard te zijn! De zelfzucht is zichzelf een kruis, zij brengt niet haren gevloekten grond niets anders dan distelen en doornen voort.

In den dienst des Heeren daarentegen is het leven en de eelddadigheid. Daar is weldoen zegen. Daar wordt het helpen van anderen in geheel andere betekenissen een »experimentum crucis». Daar komt het kruis des Heeren ons op de proef stellen, of wij waarlijk Zijn discipelen zijn en ons zelve verloochenen, om met offervaardigheid des harten elanden lasten te dragen. Trekt ook onder ons dat kruis in alle verhoudingen des levens door, o! dan wordt het gedrag en bij verrassing ervaren, dat weldoen weldoen leert, en in het geven de blijmoedigheid van den gever vernieuwvaldig wordt. En terwijl ook in onze dagen het volk vergaderd wordt onder de kruis-banier van Koning Jezus, dorre de bittere wortel van zelfzucht weg, en bloeie op Zijn wortel de offervaardigheid, en drage de barmhartigheid in Zijn naam rijke vruchten.

Moge ook in den stillen kring, waarin ons Studie-fonds zich beweegt, de stille doorwerkende kracht van het waar beginsel van weldoen steeds overvloediger en blijder erkend worden! Wij hebben zoo gedurig noodig om onze ziel maar stil te zetten in het vertrouwen, dat de Heere inkomst geeft naar hetgeen wij behoeven, en dat Hij uitkomst bereiden wil uit iederen nood!

Dr. DE HARTOG.

In dank ontvangen:

Voor de Vereniging:

Aan Contributie: door den heer I. Onysee te IJlst eerste storting f 280; door Ds. H. Feij, kes uit Baarnbrugge f 21; uit Nichtevecht f 19; uit Albion f 3.50 te zamen f 73.50 door den heer J. Bos te Almelo f 61.50; aan Collecten: door den heer W. Boekhoven bij spreekbeurten van den heer Jb. van Oversteeg te Som-melsdijk f 36.27, uit Stad aan 't Haring-vliet f 34.99; samen f 61.26; aan Schenkin-gen door den heer J. Bos van twee vriendinnen ieder f 1; van een vriend f 0.25, samen f 2.25; door den heer J. W. van Beem van de Kerkvoogdij der Ned. Herv. Gem. te Abbege f 15; door den heer H. Pasma van de Vereen. voor In- en Uitw. Zending »Fila-delfia» te Spannum f 7; door Ds. H. Hock-stre te Utrecht, van twee vriendinnen f 2.50, van twee vriendinnen f 1.25, samen f 3.75; door den heer K. Floor dankoffer voor de losmaking f 2.50; door Ds. H. W. van Loon uit het huize van J. f 3; door den heer W. Hovy van H. E. V. te weekloon f 2; van N. N. te Amerongen f 1.98; door lieeren dia-kenen der Ned. Ger. kerk (dolerende) te Amsterdam, gecollecteerd Werk. Stand van E. B. f 1; de Vrede f 1, samen f 2; door Ds. H. Feijkes van M. P. K. te B. f 1.

Voor het Studiefonds:

Bij Prof. De Hartog ingekomen: N. N. te R. f 1; mev. De B. te R. f 5; door den heer W. Hovy, Spr. III f 9 f 10; door Ds. H. W. van Loon, collecte te Wormer f 8; door Ds. J. C. van Schelven, van den Kerkeraad te Dieren f 25.

Voor het Studiefonds:

S. J. SEEFAT, Penningmeester.

Lijnbaansgracht 248.

SCHOTSCH ZENDINGSKERK.

GODSDIENSTOEFENING.

Zondagmorgen, 10 uur, F. W. A. KOREFF, Zondagavond, 6 uur, A. VAN OS, Woensdagavond, 8 uur, Vergadering met de Proclietten.

Vrijdagavond, 7 uur, Vergadering met de Leden van het Kindergehoort voor Israël.

GEDRUKT TER KON. NEDERL. STOOMDRUKKERIJ, WARMOESTRAAT 106, AMSTERDAM.